

9519 - كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتى

سوئال

كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ مەنىسى نېمە ؟

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىش تۆۋەندىكى تۆت ئىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ :

بىرىنچى : ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدىن چۈشكەنلىكى، ھەمدە ئاللاھنىڭ ئۇلار ئارقىلىق سۆز قىلغانلىقى ھەققىدە قەتئىي ئىشىنىش . بەزىلىرى پەرىشتە ئەلچىنىڭ ۋاسىتىسىز پەردە ئارقىسىدىن ئاڭلانغان ، ۋە بەزىلىرىنى پەرىشتە ئەلچى ئادەم ئەلچىگە يەتكۈزگەن ، ۋە بەزىلىرىنى ئاللاھ ئۆز قولى بىلەن يازغان . خۇددى ئاللاھ ئېيتقاندا : **اللە ھەر قانداق خادىمىنى سەئىد قىلىدۇ ۋە ھەيىق خادىمىنى قەيىم قىلىدۇ .** **اللە ھەقىقەتەن (مەخلۇقلارنىڭ سەئىد قىلىدىغىنى) خادىمىنى سەئىد قىلىدۇ ، دانادۇر .** [شۇرا) كىڭىش : 51] ، ھەمدە ئاللاھ مۇساغا سۆز قىلدى . [نسا (ئاياللار) : 164]

ئاللاھ تەۋرات ھەققىدە مۇنداق دېگەن : **بىز خادىمىنى (تەۋرات) تاختىلىرىغا ۋەز - نەسىھەت ، (دەئە) خادىمىنى سەئىد قىلىدۇ .** [ئەئراف (ئىگىزلىك) : 145]

ئىككىنچى : ئاللاھ ئىسمى بىلەن تىلغا ئالغان كىتاپلارنى ئىسمى بويىچە ئىشىنىشىمىز لازىم . ئاللاھ قۇرئاندا ئاتىغان كىتاپلار بولسا : قۇرئان ، تەۋرات ، ئىنجىل ، زەبۇر ھەمدە ئىبراھىم ۋە مۇسا سەھىپىلىرى .

ئاللاھ ئومۇمىي ئاتالغۇ بويىچە تىلغا ئالغانلىرىنى ، ئومۇمىي ئاتالغۇ بويىچە ئىشىنىشىمىز لازىم . شۇڭا بىز ئۇلار ھەققىدە ئاللاھ ئەلچىسىگە دېيىشكە بۇيرىغاننى دەيمىز : **ھەمدە ئېيتقىنى ، ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتاپلار ھەققىدە ئىشەندىم .** [شۇرا)

كىڭىش : 15]

ئۈچۈنچى : ئۇ كىتاپلارنىڭ توغرا خەۋەرلىرىگە ، مەسىلەن : قۇرئان خەۋەرلىرى ، ۋە بۇرۇنقى كىتاپلاردىكى بۇرمىلانمىغان ياكى ئۆزگەرتىلمىگەن خەۋەرلەرگە ئىشىنىش .

تۆتىنچى : ئاللاھنىڭ قۇرئاننى بۇ كىتاپلارغا گۇۋاھچى سۈپىتىدە ھەمدە ئۇلارنى تەستىقلىغان ھالدا چۈشۈرگەنلىكى ھەققىدە ئىشىنىش .

ئاللاھ مۇنداق دىگەن :

بىز سائا ظازىدىن ظەللىغىرىك (سامائى) كىتابلارنىڭ ئىتتىراى قىلغىدىن ۋە ئىتتىراى شاھىت بولغىدىن ھەق كىتابنى (يەنى
قىزىغاننى) نازىل قىلغىدىن .

[مائىدە (داستىخان) : 48]

تەپسىر شۇناسلار دەيدۇكى ، شاھىت بولغۇچى (مۇھەممەد) : ئۆزىدىن ئىلگىرىكى كىتابلارغا گۇۋاھچى دىگەنلىك . ئىتراپ
قىلغۇچى (مۇسەددىقەن لەھا) : ئۇلاردىكى توغرا بايانلارنى ئىتراپ قىلىدۇ . ئۇلاردا سادىر بولغان ھەر قانداق ئۆزگەرتىلىش ،
يۇرمىلىنىش ۋە ئالماشتۇرۇلۇشنى ئىنكار قىلىدۇ ، ھەمدە ئۇلارنىڭ قانۇن – ئەھكاملىرىنى بىكار قىلىدۇ ، يەنى ئەمدى
يۈرگۈزۈلمەيدۇ ھەمدە يىڭى قانۇن – ئەھكاملار جاكارلاندى دىگەنلىك . شۇڭلاشقا ئىلگىرىكى كىتابلار ئىسلىغۇچى ھەمدە
كەينىگە داچىپ كەتمىگەن ھەر قانداق كىشى ئۇنىڭغا ئىگىلىدۇ . ئاللاھ ئېيتقاندەك :

« قىزىغاندىن ظەللىغىرىك (يەنى كىتاب) نى ئىتتىراپ قىلغىدىن (تەۋرات) نازىل قىلغانلار (يەنى ناسارا ۋە يەھۇدىيلار) نىڭ

مەملىكىتى (قىزىغانغا ظەللىغىرىك 52. ئۇلارغا قىزىغان تەۋرات قىلغىدىن ئاللاھ ، ئۇلار : بىز قىزىغانغا

ظەللىغىرىك) . شۇنداقلا ، ئۇلارنىڭ ئىتتىراپ قىلغىدىن نازىل بولغان ھەقىقەتتۇر . بىز ھەقىقەتتە بىزنىڭ بىزنىڭ

مىسىللىرىمىز (ظەللىغىرىك) دىدۇ . »

[قەسەس (ھىكايىلەر) : 52-53]

بارلىق ئۇممەت قۇرئانغا ئىچكى ۋە تاشقى جەھەتتىن ئەگىشىشى ، ئۇنى چىڭ تۇتۇشى ھەمدە ئۇنىڭ ھەقىقىتى ئادا قىلىشى
ۋاجىپ . ئاللاھ مۇنداق دىگەن :

بىز بىز نازىل قىلغان (قىزىغان) مەزكۇر كىتابنى ، ئۇنىڭغا ئىتتىراپ قىلغىدىن (ظەللىغىرىك) نى ئىتتىراپ قىلغىدىن

ساقلىغىدىن .

[ئەنئام (چاھار پايىلار) : 155]

كىتاپنى چىڭ تۇتۇش ۋە ئۇنىڭ ھەقىقىتى ئادا قىلىشنىڭ مەنىسى : ئۇنىڭدىكى ھاللىنى ھالال دەپ قاراش ، ھارامنى ھارام دەپ
بىلىش ، ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىغا بويسۇنۇش ، توسۇقلىرىدىن ساقلىنىش ، ۋەز – نەسىھەتلەرگە دىققىتىنى بىرىش ، ئۇنىڭ
ھىكايىلىرىدىن ئىبرەت ئېلىش ، ئۇنىڭ مەنىسى ئوچۇق ئايەتلىرىنى چۈشۈنۈش ، مەنىسى ئىنىق بولمىغان ئايەتلىرىنى ئاللاھقا
قۇيۇش ، ئۇنىڭ چەكلىمىلىرىدە توختاش ، ئۇنى يادلاش ، تىلاۋەت قىلىش ، ئۇنىڭ ئايەتلىرىنىڭ مەنىسىنى مۇلاھىزە قىلىش ،
كېچە – كۈندۈز نامازلاردا ئۇنى ئوقۇش ، ئۇنىڭ بارلىق مەنىلىرىگە سەمىمى بولۇش ، شۇنداقلا ئۇنى چۈشەنگەن ھالدا
باشقىلارنى ئۇنىڭغا چاقىرىش .

بۇ ئىشنىش بەندىگە كاتتا مۇئەللىم ھاسىل قىلىدۇ . مۇھىملىرى :

1 – ئاللاھنىڭ بەندىلىرىگە كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىنى چۈشىنىش . چۈنكى ئۇ ھەر بىر خەلقكە ئۇلارنىڭ توغرىغا يىتەكلىنىشى ئۈچۈن

كىتاپ چۈشۈردى .

2- ئاللاھنىڭ قانۇن- شەرىئەت تۈزۈشتە دانالىقىنى بىلىش . چۈنكى ئۇ ھەر بىر خەلقكە تۈزۈپ بەرگەن قانۇن ئۇلارنىڭ ئەھۋالىغا ماس كېلىدۇ . ئاللاھ دىگەندەك : **سىلەرنىڭ ھەر بىرىڭلارغا بىر قانۇن ۋە ئوچۇق يول بەلگىلىدۇ .**

3- بۇ كاتتا نىيەمەت ئۈچۈن ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيتىش مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىش .

4- قۇرئاننى ئوقۇش ، ئۇنى مۇلاھىزە قىلىش ، مەنىسىنى چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش بىلەن قۇرئانغا كۆڭۈل بىرىشنىڭ ئەھمىيىتى .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .

[**ئەبۇلھام سۇننەتۇل مەنشۇرە 90-93 ، پېشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىيىننىڭ ئۈچ ئاساسنىڭ شەرھى 91،92 ب گە قاراڭ .**]